

GULATING LAGMANNSRETT

KJENNELSE

Avsagt: 28.08.2020

Saksnr.: 20-065491GSI-GULA/AVD2

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer
Lagdommer

Elisabeth Deinboll
Stig Sjong
Carl Petter Martinsen

Ankende part

Clemens Saers

Advokat John
Christian Elden

Ankemoøpart

Oslo kommune

Advokat Toini Oulie-
Hauge

Saken gjelder begjæring om gjenåpning av rettskraftig dom.

Kort om sakens bakgrunn

Clemens Saers var lærer på Oslo Handelsgymnasium (OHG) da en elev ved skolen 15. mai 2014 tok kvelertak på ham. Saers ble påført varig fysisk og psykisk skade. Han ble tilkjent yrkesskadeerstatning. Eleven ble straffedømt for forholdet og dømt å betale erstatning for økonomisk tap og oppreisning.

Saers tok i august 2017 ut søksmål for Oslo tingrett med krav mot Oslo kommune om erstatning for ikke-økonomisk tap i medhold av skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd bokstav a.

Oslo tingrett avsa 13. april 2018 dom med slik domsslutning:

1. Oslo kommune frifinnes.
2. Hver av partene bærer sine sakskostnader.

Saers anket dommen til Borgarting lagmannsrett, som 2. desember 2019 avsa dom med slik domsslutning:

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Clemens Saers til Oslo kommune 193 675 – etthundreogtittretusensekshundreogsyttifem – kroner innen to uker fra forkynnelse av dommen.

Saers anket til Høyesterett. Ved Høyesteretts beslutning 17. mars 2020 ble anken ikke tillatt fremmet.

Saers fremsatte 1. mai 2020 begjæring om gjenåpning av Borgarting lagmannsretts dom for Gulating lagmannsrett. Oslo kommune v/ordføreren har inngitt tilsvaret. Partene har etter dette utvekslet hver sine prosesskriv. Saers har i tillegg fremlagt lydopptak fra deler av ankeforhandlingen i Borgarting lagmannsrett. Gulating lagmannsrett finner saken klar til avgjørelse.

Partenes påstander og grunnlaget for disse

Clemens Saers har i hovedtrekk gjort gjeldende:

Det foreligger opplysninger om faktiske forhold som var ukjent da Borgarting lagmannsrett avgjorde saken, som tilsier at lagmannsrettens avgjørelse høyst sannsynlig ville blitt en annen, jf. tvisteloven § 31-4 bokstav a.

Det vises til notat til møte i Arbeidsmiljøutvalget i Utdanningsetaten. Notatet inneholder nye opplysninger om faktiske forhold som har betydning for vurderingen av spørsmålet om det kan sannsynliggjøres svikt i Utdanningsetatens HMS-arbeid forut for mai 2014. Under ankeforhandlingen ga vitnet Einar Osnes uttrykk for at kurs og oppmerksomhet mot vold fra elever mot lærere ikke var et tema før høsten 2014. Maria Tandberg ga derimot uttrykk for at kurs og oppmerksomhet om dette temaet ble gitt fra 2003. Notatet inneholder opplysninger som gjør at Osnes' vitnemål burde legges til grunn fremfor Tandbergs vitnemål. Når notatet leses i helhet, fremgår det tydelig at det ikke er gjennomført kurs for lærere om volds- og trusselhendelser før 2013. For øvrig hevdet heller ikke Tandberg at kursene var arrangert for lærere, men for ledelsen, verneombud og tillitsvalgte. Borgarting lagmannsrett ser likevel ut til å legge til grunn at det ble arrangert kurs også for lærere før 2013.

Hadde Osnes' vitnemål blitt lagt til grunn, ville konklusjonen på spørsmålet om det kan sannsynliggjøres svikt i Utdanningsetatens HMS-arbeid forut for mai 2014, høyst sannsynlig blitt et annet. Dette ville videre fått følger for spørsmålet om noen som handlet på vegne av kommunen, etter en totalvurdering kunne anses å ha utvist grov uaktsomhet. Svikt i HMS-arbeidet, sammenholdt med at det var kritikkverdig at rektor ikke informerte alle skolens lærere senest i mars/april 2014 om det farepotensialet gjerningsmannen utgjorde, ville samlet sett ført til at konklusjonen for Borgarting lagmannsrett høyst sannsynlig ville blitt at noen som handlet på kommunens vegne hadde opptrådte grovt uaktsomt.

Svikt i det generelle forebyggende arbeidet i Utdanningsetaten, har nødvendig årsakssammenheng med skaden Saers ble påført. Dersom Saers hadde fått opplæring i hvordan takle truende elever, ville han ikke fysisk stoppet eleven fra å gå inn i klasserommet.

Saers kan ikke klandres for ikke å ha påberopt opplysningen tidligere, jf. tvisteloven § 31-5 andre ledd. Ettersom lagmannsrettens administrator signaliserte at det neppe ville føre frem om man formelt ba henne trekke seg tilbake og avsi kjennelse om bevisfremleggelse, kan Saers ikke klandres for at han ikke krevd dette.

Det er lagt ned slik påstand:

1. Begjæringen om gjenåpning av sak 18-099032ASD-BORG/03 tas til følge.
2. Oslo kommune dømmes til å betale til Clemens Saers oppreisningerstatning fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.
3. Clemens Saers tilkjennes sakskostnader for alle instanser.

Oslo kommune v/ordføreren har i hovedtrekk gjort gjeldende:

Opplysningene som påberopes, var ikke «ukjent» da saken ble avgjort av Borgarting lagmannsrett, jf. tvisteloven § 31-4 bokstav a. Det aktuelle notatet omhandler forhold som var kjent for begge parter og for retten da saken ble avgjort. Både Osnes og Tandberg forklarte seg om Utdanningsetatens HMS-arbeid under ankeforhandlingen.

Fremleggelsen av notatet tilsier uansett ikke at avgjørelsen «høyst sannsynlig» ville blitt en annen, jf. tvisteloven § 31-4 bokstav a. Det er ikke motstrid mellom Tandbergs forklaring og notatet. Notatet refererer hva den aktuelle arbeidsgruppen jobbet med, men gir ikke en fullstendig oversikt over Utdanningsetatens arbeid på HMS-området. En slik oversikt ble gitt av Tandberg under ankeforhandlingen, og var supplert av skriftlig bevisførsel. Bevisene dannet sammen grunnlag for lagmannsrettens vurdering.

En eventuell svikt i det generelle forebyggende arbeidet sentralt i Utdanningsetaten, har dessuten ikke nødvendig årsakssammenheng med skaden Saers ble påført, og kan dermed ikke danne grunnlag for krav om oppreisningserstatning etter skadeserstatningsloven § 3-5.

Under enhver omstendighet kan Saers klandres for ikke å ha påberopt opplysningene tidligere, jf. tvisteloven § 31-5 andre ledd. Saers' prosessfullmektig fremmet ikke en formell begjæring for å få fremlagt notatet under ankeforhandlingen. Dette burde vært gjort dersom beviset anses å være så sentralt som det nå gjøres gjeldende.

Det er lagt ned slik påstand:

1. Begjæringen om gjenåpning forkastes.
2. Oslo kommune tilkjennes sakskostnader i saken om gjenåpning.

Lagmannsrettens vurdering

Begjæring om gjenåpning behandles etter reglene om anke over beslutninger og kjennelser så langt disse passer, jf. tvisteloven § 31-8 første ledd. Det er ikke anmodet om muntlig forhandling, og lagmannsretten kan heller ikke se at hensynet til forsvarlig og rettferdig rettergang tilsier at det er nødvendig, jf. tvisteloven § 29-15 andre ledd og EMK artikkel 6 nr. 1. Begjæringen reiser spørsmål som kan belyses tilfredsstillende gjennom skriftlig saksforberedelse, og saken behandles derfor skriftlig i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 29-15 første ledd.

Gjenåpning kan benyttes mot rettskraftige avgjørelser bare når bestemte og strenge vilkår i tvisteloven §§ 31-3 til 31-5 er oppfylt. Gjenåpning er et snevert unntak fra hovedregelen om at sivile tvister skal finne sin endelige avgjørelse ved ordinær domstolsbehandling, herunder anvendelse av alminnelige rettsmidler.

Gjenåpning er begjært med hjemmel i tvisteloven § 31-4 bokstav a, som regulerer gjenåpning på grunn av feil ved avgjørelsen. Etter denne bestemmelsen er det vilkår for gjenåpning at «opplysninger om faktiske forhold som var ukjent da saken ble avgjort, tilsier at avgjørelsen høyst sannsynlig ville blitt en annen». I kravet om «høyst sannsynlig» ligger at det kreves meget høy grad av sannsynlighet for endring, men ikke en så stor grad av sannsynlighet at avgjørelsen nødvendigvis ville blitt en annen. Klar sannsynlighetsovervekt for endring er ikke tilstrekkelig, jf. HR-2016-999-U avsnitt 12 med videre henvisninger.

Tvisteloven § 31-4 må ses i sammenheng med tvisteloven § 31-5 om alminnelige begrensinger i retten til gjenåpning. Av denne bestemmelsen fremkommer blant annet at gjenåpning ikke kan begjæres av en grunn som parten burde ha gjort gjeldende under sakens ordinære behandling, jf. andre ledd.

Det faktiske forhold Saers har påberopt til støtte for begjæringen, er et notat til et møte i Arbeidsmiljøutvalget i Utdanningsetaten i Oslo kommune 8. februar 2016 med tema «Arbeidet med vold og trusselhendelser mot ansatte». Saers har gjort gjeldende at notatet inneholder nye opplysninger om faktiske forhold som sannsynliggjør at det var svikt i Utdanningsetatens HMS-arbeid forut for voldsepisoden han ble utsatt for i mai 2014, og at dette indirekte har betydning for spørsmålet om noen som handlet på vegne av kommunen etter en totalvurdering kan anses å ha utvist grov uaktsomhet.

Gjenåpning i medhold av tvisteloven § 31-4 bokstav a, forutsetter at de påberopte opplysningene om faktiske forhold var «ukjent» for retten da saken ble avgjort. Det utelukker i utgangspunktet ikke gjenåpning at andre enn retten kjente til opplysningene. Gjenåpning kan i slike tilfeller likevel være avskåret etter tvisteloven § 31-5 andre ledd, jf. Schei, *Tvisteloven – kommentarutgave, Juridika*, kommentarer til § 31-4 punkt 6, à jour per 1. desember 2019.

Det er på det rene at Borgarting lagmannsrett kjente til at det aktuelle notatet forelå da saken ble avgjort. Saers' prosessfullmektig gjorde retten oppmerksom på notatet under ankeforhandlingens siste dag. Notatet ble imidlertid ikke fremlagt for retten, jf. nedenfor. Det kan likevel stilles spørsmål ved om opplysningene i notatet var «ukjent» for Borgarting lagmannsrett. Det aktuelle notatet omhandler HMS-arbeid i Utdanningsetaten, herunder opprettelse av en arbeidsgruppe i 2013. Dette er forhold både Einar Osnes, hovedverneombud for Utdanningsetaten i Oslo, og Maria Tandberg, leder for HMS-seksjonen i Utdanningsetaten, forklarte seg om under ankeforhandlingen.

Lagmannsretten finner imidlertid ikke grunn til å gå nærmere inn på dette, ettersom lagmannsretten uansett ikke kan se at Saers har sannsynliggjort at Borgarting lagmannsretts avgjørelse «høyst sannsynlig» ville blitt en annen dersom notatet hadde foreligget for retten på avgjørelsestidspunktet, jf. tvisteloven § 31-4 bokstav a.

Borgarting lagmannsrett hadde til behandling spørsmålet om det var grunnlag for å gjøre Oslo kommune erstatningsansvarlig overfor Saers etter det såkalte organansvaret, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd bokstav a. Det sentrale spørsmålet var om noen som handlet på vegne av kommunen hadde utvist grov uaktsomhet.

Et av forholdene Borgarting lagmannsrett vurderte i denne sammenhengen, var om det forelå et markert avvik fra det forsvarlige når det gjaldt HMS-arbeidet i Utdanningsetaten i kommunen. Lagmannsretten fant etter en konkret vurdering at Saers ikke hadde sannsynliggjort svikt i dette arbeidet forut for mai 2014. Ved bevisbedømmelsen la Borgarting lagmannsrett særlig vekt på vitneforklaringen fra Maria Tandberg. I dommen er det gjengitt fra Tandbergs forklaring. Hun forklarte at det fra tidligere enn 2013 ble arrangert kurs i HMS for ledere i skoleverket, verneombud og andre. Her inngikk opplæring i håndtering av vold og trusler. Det var også tilbud om HMS-kurs for lærere. Denne lagmannsretten skal bemerke at den ikke finner motstrid mellom det Borgarting lagmannsrett har gjengitt fra Tandbergs forklaring, og det Tandberg forklarte (jf. lydopptak fra Tandbergs vitnemål), slik Saers synes å mene.

Lagmannsretten kan heller ikke se at det er motstrid mellom Tandbergs forklaring og opplysningene i notatet som Saers har bygget sin gjenåpningsbegjæring på. Notatet er et internt notat til fremleggelse for Arbeidsmiljøutvalget i Utdanningsetaten. I notatet refereres at Utdanningsetaten i samarbeid med etatshovedverneombudet siden 2013 har arbeidet aktivt med problemstillinger vedrørende forebygging og håndtering av vold og trusselhendelser mot ansatte. Det fremkommer blant annet at det ble satt ned en arbeidsgruppe, og det gis en oppsummering av arbeidet. Lagmannsretten oppfatter ikke at notatet gir uttrykk for en helhetlig oversikt over alt HMS-arbeidet i Utdanningsetaten, herunder det arbeid etaten har gjort uavhengig av samarbeidet med etatshovedverneombudet. En helhetlig oversikt av Utdanningsetatens arbeid ble gitt av Tandberg, som leder av HMS-seksjonen, under ankeforhandlingen i Borgarting lagmannsrett. Lagmannsretten kan ikke se at notatet inneholder opplysninger som er egnet til å svekke troverdigheten av Tandbergs vitnemål.

Lagmannsretten bemerker for øvrig at Borgarting lagmannsrett, i tillegg til Tandbergs forklaring, også har vist til forskning og vitneforklaring fra daværende rektor på Oslo Handelsgymnasium, Trond Lien, som viser at det er sjelden at utagerende elever i videregående skole utøver vold mot lærere.

Etter en samlet bevisvurdering, har Borgarting lagmannsrett ikke funnet grunnlag for å konstatere svikt i Utdanningsetatens generelle etterlevelse av arbeidsmiljølovgivningens krav til arbeidsgivers risiko- og sikkerhetsarbeid. Lagmannsretten kan på bakgrunn av ovenstående ikke se at notatet Saers har fremlagt ved gjenåpningsbegjæringen, tilsier at Borgarting lagmannsrett «høyst sannsynlig» ville kommet til et annet resultat i dette spørsmålet.

Det er etter dette følgelig ikke noe som tilsier at «avgjørelsen [til Borgarting lagmannsrett] høyst sannsynlig ville blitt en annen» dersom notatet hadde vært fremlagt, jf. tvisteloven § 31-4 bokstav a.

Uten at det er nødvendig for resultatet, vil lagmannsretten bemerke at den dessuten finner gjenåpning utelukket etter tvisteloven § 31-5 andre ledd. Lagmannsretten viser til at det er partens eget ansvar å søke å opplyse saken slik parten selv mener er nødvendig, jf. HR-2009-761-U avsnitt 22 og 23. Saers hadde tilgang til det aktuelle notatet da saken ble behandlet i Borgarting lagmannsrett. Notatet ble diskutert mellom prosessfullmektigene under ankeforhandlingens siste dag. Oslo kommune samtykket ikke til fremleggelse. Da Saers prosessfullmektig gjorde retten oppmerksom på notatet, uttrykte lagmannsrettens administrator at hun var lite lysten på å bruke tid på et nytt bevis etter avsluttet bevisførsel, og stilte spørsmål ved om beviset var så sentralt at det måtte brukes tid på det. Til det svarte Saers' prosessfullmektig umiddelbart at han trakk det tilbake. Dersom beviset anses å ha så sentralt innholdet som det nå gjøres gjeldende, er lagmannsretten av den oppfatning at Saers' prosessfullmektig «burde» fremsatt en formell begjæring etter tvisteloven § 29-18, jf. § 9-16, jf. tvisteloven § 31-5 andre ledd. Lagmannsretten bemerker at de signaler administrator sendte, er noe annet enn at den samlede rett skulle tatt stilling til spørsmålet etter en formell begjæring.

Lagmannsretten konkluderer på bakgrunn av ovenstående med at vilkårene for gjenåpning ikke er oppfylt, jf. tvisteloven § 31-4 bokstav a og § 31-5 andre ledd.

Begjæringen om gjenåpning blir etter dette å forkaste.

Begjæringen har ikke ført frem, og Oslo kommune har da i utgangspunktet krav på å få erstattet nødvendige sakskostnader, jf. hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første og andre ledd, jf. § 20-5 første ledd. Lagmannsretten har vurdert om det er grunn til å bruke unntaket i tvisteloven § 20-2 tredje ledd, men kan ikke se at «tungtveiende grunner gjør det rimelig» å fritta Saers, helt eller delvis, for sakskostnadsansvaret.

Oslo kommune har krevd seg tilkjent sakskostnader til dekning av salær for 13 timers arbeid á 1 575 kroner, totalt 20 475 kroner. Det er opplyst at merverdiavgift ikke påløper. Beløpet anses nødvendig for å ivareta kommunens interesser, og tilkjennes, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd.

Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING

1. Begjæring om gjenåpning av Borgarting lagmannsretts dom 2. desember 2019 i sak 18-099032ASD-BORG/03 forkastes.
2. I sakskostnader for Gulating lagmannsrett betaler Clemens Saers 20 475 – tjuetusenfirehundreogsyttifem – kroner til Oslo kommune v/ordføreren innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Elisabeth Deinboll

Stig Sjong

Carl Petter Martinsen

Som rettens leder bekrefter jeg, lagdommer Elisabeth Deinboll, ved min signatur at også rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold, jf. midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket, lov-2020-05-26-47 § 8 annet ledd.

Dokument i samsvar med undertegnet original:

Linda M. Moen

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.